

Academische Opleidingschool Het Utrechts Model

het
Utrechts
model

AMADEUS
lyceum

Het Baarnsch
Lyceum

CALS

Groevenbeek
Christelijk College

CMV

HU HOGESCHOOL
UTRECHT

Universiteit
Utrecht

anna
van rijm
college

de kunst van
HKU

JORDAN Montessori
lyceum
Utrecht

O.R.S. Lek en Linge
VMO - HBO - VMBO

minkemacollege

SCALA
COLLEGE

Vathorst
College

WPD
De Werkplaats
Onderwijsontwikkeling

de
breul

Handreiking “Onderzoek in de AOS-scholen” 2022-2023

Versie: definitief voor 2022-2023

Datum: 22 februari 2023

Voor: Docentonderzoekers
Onderzoekscoördinatoren
Onderzoeksbegeleiders
Instituutsopleiders
Schoolopleiders

Van: AOS-werkgroep onderzoek

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Ons partnerschap	3
1.2	Erkenning door OCW	4
1.3	Missie AOS	4
1.4	Begrippenkader.....	5
1.5	Organogram AOS	5
2	Onderzoek binnen de AOS-scholen	6
2.1	Onderzoek door studenten:.....	6
2.1.1	HU-studenten – bachelorniveau.	6
2.1.2	GST-UU studenten	10
2.1.3	AOS Onderwijs Talentprijs.....	11
2.2	Onderzoek door docenten.....	11
2.2.1	Begeleidingsstructuur onderzoek.....	12
2.2.2	Kwaliteitsborging docentonderzoek	12
2.2.3	Professionaliseringsaanbod.....	13
2.2.4	Voorwaarden	13
2.2.5	AOS-bijeenkomsten onderzoek	14
3	Visie op onderzoek.....	15
3.1	AOS-onderzoek draagt bij aan de ontwikkeling van leerlingen, student en docent.	16
3.2	Gedragen in school.....	16
3.3	Oplossingsgericht	17
3.4	Evidence-informed	17
4	Onderzoekscultuur	19
5	Voorbeelden uit de praktijk	20
6	Partners in onderzoek.....	25
7	Bronnenlijst	27
8	Bijlagen	28

1 Inleiding

1.1 Ons partnerschap

Het samenwerkingsverband Academische Opleidingschool Het Utrechts Model (afgekort: AOS-hum) is opgericht in 2006. Binnen AOS-hum werken dertien VO-scholen uit de regio Midden Nederland en drie Utrechtse lerarenopleidingen intensief samen om het opleiden in de school van studenten en het begeleiden van startende docenten in co-creatie vorm te geven. In schooljaar 2021-2022 leidt de AOS ongeveer 482 studenten op (verdeling HU: 283 / UU: 148 / HKU: 51).

AOS-scholen:		AOS-instituten
Naam	locatie	Naam
1. Amadeus Lyceum	Vleuten (Utrecht)	1. Instituut Archimedes van Hogeschool Utrecht
2. Anna van Rijn	Utrecht	
3. Cals College, locatie Nieuwegein	Nieuwegein	2. Graduate School of Teaching van Universiteit Utrecht
4. Christelijk College Groevenbeek	Ermelo + Putten	
5. Christelijk Lyceum Veenendaal	Veenendaal	3. Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
6. Het Baarnsch Lyceum	Baarn	
7. Jordan Montessori Lyceum Utrecht	Zeist	
8. KSG De Breul	Zeist	
9. Minkema College	Woerden	
10. ORS Lek en Linge	Culemborg	
11. Scala College	Alphen aan den Rijn	
12. Vathorst College	Amersfoort	
13. Werkplaats Kindergemeenschap	Bilthoven	

Op de website www.aos-hum.nl worden de scholen en instituten toegelicht.

1.2 Erkenning door OCW

Het ministerie van OCW heeft samen met de sectorraden PO-VO-MBO de ambitie geformuleerd om vóór 2030 alle studenten die een lerarenopleiding volgen, op te leiden via partnerschappen Samen Opleiden.

In 2021 zijn naar schatting 39% van alle studenten die in Nederland een lerarenopleiding volgden, opgeleid via Samen Opleiden. Het ministerie kent deze partnerschappen een jaarlijkse subsidie toe. Het subsidiebedrag is gebaseerd op het aantal studenten en wordt door de partnerscholen en -instituten o.a. geïnvesteerd in de begeleiding van studenten en startende docenten in de school, de professionalisering van de begeleiders en kennisdeling tussen de scholen en de instituten. Onderzoek toont aan dat scholen en instituten de meerwaarde van partnerschappen Samen Opleiden alom ervaren (ECBO, 2021)

AOS-hum is een door het ministerie van OCW erkend partnerschap. Elke drie jaar wordt de kwaliteit van het samenwerkingsverband getoetst volgens het Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie door middel van een peer review.

1.3 Missie AOS

De Academische Opleidingsschool Het Utrechts Model wil bijdragen aan de kwalitatieve en kwantitatieve versterking van het VO-onderwijs in de regio Midden Nederland door docenten voor een belangrijk deel op de werkplek op te leiden en zo bij te dragen aan de professionele ontwikkeling van docenten in hun verdere loopbaan. Hierdoor krijgen meer studenten kans op een kwalitatief hoogwaardige opleidingsplaats, maken zij kennis met alle aspecten van het onderwijs in de regio en wordt de aansluiting van de opleiding op de praktijk versterkt.

De AOS-hum wil door intensieve samenwerking tussen de scholen en de instituten een rijke leeromgeving creëren die optimaal bijdraagt aan het opleiden, behouden en professionaliseren van bekwame, verbindende en onderzoekende docenten in al hun loopbaanfases. Praktijkgericht onderzoek, kennisdeling en het werken in leerteams zijn hierbij belangrijke aspecten. In het profiel van de AOS-docent (zie bijlage 1) en in deze handreiking worden deze aspecten verder uitgewerkt.

1.4 Begrippenkader

AOS-hum	Academische Opleidingsschool Het Utrechts Model – partnerschap Samen Opleiden
Partnerschool	School binnen AOS-hum
Partnerinstituut	Lerarenopleiding binnen AOS-hum
OB	Onderzoeksbegeleider (expert vanuit het instituut)
OC	Onderzoekscoördinator op school
DO	Docentonderzoeker in de school
WB	Werkplekbegeleider - (vak)docent die student begeleidt in de dagelijkse onderwijspraktijk op de school
SO	Schoolopleider - lerarenopleider vanuit de school
IO	Instituutsopleider - lerarenopleider vanuit het instituut. IO begeleidt en beoordeelt de student namens de lerarenopleiding.

1.5 Organogram AOS

De jaarlijkse activiteiten van de AOS die voortvloeien uit de missie van de AOS worden vastgesteld door de stuurgroep en gecoördineerd door de projectleiders. In de drie kringen “Opleiden”, “Onderzoek” en “Onderzoeksbegeleiding” vindt er afstemming en kennisdeling plaats tussen de scholen en de instituten. In de twee werkgroepen Curriculum & Inductie en Onderzoek worden er centraal verbeteringen voorbereid die uit de kringen en de stuurgroep worden opgehaald. Voor de werkgroepen worden jaarlijks opdrachten geformuleerd.

Elke school stelt jaarlijks een plan “opleiden & inductie” en “onderzoek” op. De opleidings- en onderzoeksteams van de scholen geven hier uitvoering aan.

Per School:

Opleidingsteam: SO + IO + WB
 Onderzoeksteam: OC + OB + DO
 Inductieteam: SO + Coaches Startende docent

AOS-breed

Stuurgroep: schoolleiders + vertegenwoordigers instituten + projectleiders
 Dagelijks bestuur: voorzitter AOS + vertegenwoordigers instituten + projectleiders
 Kring opleiden: SO + IO (van alle AOS-scholen)
 Kring onderzoek: OC + DO + OB (van alle AOS-scholen)
 Kring onderzoeksbegeleiding: OB (van alle AOS-instituten)
 Werkgroep Curriculum + Inductie: aantal SO + IO + projectleiders
 Werkgroep Onderzoek: aantal OC + OB + projectleiders

2 Onderzoek binnen de AOS-scholen

De AOS vindt het belangrijk dat de docent (in opleiding) beschikt over een onderzoekend vermogen. De docent is nieuwsgierig om nieuwe dingen te leren en te ontdekken, stelt (kritische) vragen en beantwoordt deze met behulp van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens die systematisch en doelbewust zijn verzameld en geanalyseerd. De docent staat open om verschillende contexten te ervaren en kijkt achter de cijfers (o.a. legt de focus op het leerproces en niet alleen op het leerdoel).

Binnen de AOS voeren zowel studenten als docenten praktijkgericht onderzoek uit.

2.1 Onderzoek door studenten:

1 HU-studenten – bachelorniveau

2 GST-UU-studenten

2.1.1 HU-studenten – bachelorniveau

Van de student wordt verwacht dat hij/zij onderzoekend vermogen kan inzetten voor de verbetering van de eigen onderwijspraktijk. Aspecten daarvan zijn een onderzoekende houding, het gebruiken van onderzoeksresultaten en het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek.

In de stage (onderdeel van de leerlijn “studie en werk”) leert de student onderzoekend vermogen in te zetten bij de eigen leervragen. Bij beroepsproducten leert de student onderzoekend vermogen in te zetten bij het ontwikkelen van een overdraagbaar beroepsproduct in opdracht van de school, waarbij hij/zij een betekenisvolle bijdrage leert te leveren aan verbetering van de schoolpraktijk.

Een beroepsproduct is een (innovatief) onderwijsmiddel dat een docent toepast binnen de uitoefening van zijn beroep en dat leidt tot verbeterd handelen. Dat zijn vaak onderwijsleermiddelen maar het kunnen ook andere hulpmiddelen zijn. Een beroepsproduct is praktisch relevant, dat wil zeggen is bruikbaar en overdraagbaar binnen de context van de school. Een beroepsproduct is dus meer dan lesmateriaal of een advies. Er hoort een handleiding en een onderbouwing bij zodat het materiaal en inzichten overdraagbaar zijn.

Gedurende de opleiding maakt de student drie beroepsproducten volgens de aanpak van ontwerpgericht praktijkonderzoek. Deze aanpak kent de volgende stappen:

Beroepsproduct 1 (uitgevoerd in het 2e studiejaar – 5 studiepunten – vakgericht)

BP1 gaat over een vakspecifiek onderwerp en is gericht op één les(activiteit) voor één klas in de stageschool. De opdracht krijgt de student van de werkplekbegeleider en is gericht op het oplossen van een vakdidactisch probleem in de betreffende klas. De student kan deze opdracht koppelen aan een didactische leervraag.

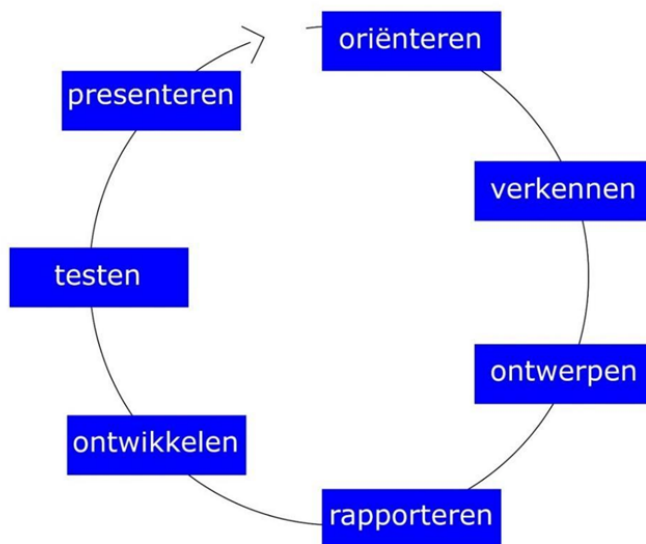
Beroepsproduct 2 (uitgevoerd in het 3e studiejaar – 5 studiepunten – vakoverstijgend onderwerp)

BP2 gaat over een generiek of vakoverstijgend onderwerp en is gericht op een jaarlaag of afdeling in de school. Studenten werken samen aan BP2, bij voorkeur afkomstig van dezelfde stageschool en in een duo of drietal.

Beroepsproduct 3 (uitgevoerd in het 4e studiejaar – 10 studiepunten – vakgericht)

De student krijgt de opdracht voor BP3 van de vaksectie of het opleidingsteam in de stageschool. De opdracht sluit aan bij schoolthema's gericht op onderwijsontwikkeling.

De student doorloopt de gehele ontwerpcyclus (zie schema). De student test het product in een eigen klas en/of laat het product uitvoeren.

Vanaf het cohort 2022 voert Instituut Archimedes cohortsgewijs een herontwerp in dat gericht is op flexibiliteit, integratie tussen theorie en praktijk en het ontwikkelen van nieuwsgierige, onderzoekende en kritische docenten. Hiertoe zijn in plaats van cursusdoelen leeruitkomsten geformuleerd voor het vak, vakdidactisch handelen (VH), pedagogisch handelen (PH) en professioneel handelen (P-leeruitkomsten).

Leeruitkomsten

De beschrijving van de leeruitkomsten bestaat uit vaardigheden, kennisaspecten en houdingsaspecten en is geformuleerd op drie niveaus en concentrisch opgebouwd. Leeruitkomsten en de concentrische opbouw maken mogelijk dat de student zelf met eigen bewijzen de leeruitkomst kan aantonen en kan versnellen door op een hoger niveau in te stappen. Ook het aanbod kan makkelijker aangepast worden op basis van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en de behoeftes van studenten en scholen.

Op niveau 1 (jaar 1 en 2) kunnen studenten gebruikmaken van een meer gestuurde leerroute; op niveau 3 en 4 (jaar 3 en 5) wordt er meer zelfsturing van de student gevraagd en vindt het opleiden meer op de school plaats.

De beschrijving van leeruitkomsten in verschillende aspecten en niveaus geven studenten en opleiders houvast bij het begeleiden, het ontwerpen van een passend aanbod en het toetsen.

Eigen leervragen

Het is de bedoeling dat studenten zo veel mogelijk eigen leervragen formuleren en daarbij hun onderzoekend vermogen inzetten net zoals dat bij werkplekleren gevraagd wordt. Nieuw is dat de inhoud van de beroepsmodules en vakdidactiek die op de lerarenopleiding wordt aangeboden hierin wordt geïntegreerd. De studenten worden ondersteund vanuit een vast leerteam en zij kunnen gebruikmaken van hoorcolleges, vaardighedenlabs en een digitale leeromgeving. In jaar 3 en 4 vindt het leren steeds meer plaats op en vanuit de praktijk. Daartoe worden op de opleidingsscholen leernetwerken geformeerd. Een aantal scholen experimenteert hier al mee in het kader van het project STJ (Student Teacher Journey) dat uitgaat van het concept levenlang leren.

Programmatisch toetsen

Wat betreft het toetsen vraagt dit herontwerp ook om een andere manier van toetsen, waarbij de student meer in de lead is, die meer holistisch is (op leeruitkomstniveau) en waarbij de theorie en de praktijk geïntegreerd getoetst worden. Om de toetsing zo betrouwbaar mogelijk te maken wordt niet gewerkt met één toets over een klein onderdeel, één moment en één beoordelaar, maar wordt gewerkt met een toetsprogramma waarbinnen de student op verschillende momenten in een langere periode passende producten (prestaties) kan laten zien en feedback kan ophalen bij verschillende relevante personen (begeleiders van de opleiding en de school, medestudenten/collega's/peers).

Deze manier van toetsen vraagt om grotere leereenheden van minimaal 15 EC, waarbinnen studenten aan een set van verschillende leeruitkomsten kunnen werken en zich kunnen ontwikkelen gedurende een langere periode. Ontwikkelingsgerichte feedback gedurende het gehele traject, op verschillende momenten en vanuit verschillende perspectieven is cruciaal.

Wat betekent dit voor het ontwikkelen van het onderzoekend vermogen en het maken van passende beroepsproducten voor de school?

Op niveau 1 (het eerste en tweede jaar) leren studenten onderzoekend vermogen in te zetten bij eigen leervragen, opdrachten vanuit de opleiding (leertaken) of als de student voor een meer vrije route kiest bij eigen onderzoeksvragen. De studenten leren onderzoekbare vragen te formuleren, passende instrumenten te ontwikkelen en te gebruiken en de data systematisch weer te geven en conclusies te trekken.

De begeleiding en beoordeling vinden vooral vanuit de opleiding plaats; de onderzoekjes worden op de stageschool uitgevoerd.

Op niveau 2 en 3 (jaar 3 en 4), wanneer het leren ook steeds meer op de school plaatsvindt, gaan studenten aan de slag met gedeelde vragen waarbij zij passende onderzoeksvragen formuleren.

Op niveau 2 kan het gaan over verkennend, verklarend of evaluerend onderzoek. Zij doen onderzoek vanuit meerdere perspectieven en maken gebruik van verschillende bronnen in de literatuur. De resultaten worden navolgbaar gedeeld met betrokkenen waarbij zij de kwaliteit kunnen onderbouwen. De studenten worden begeleid door de instituutsopleider.

Op niveau 3 laat de student meer zelfstandigheid zien, hij/zij doorloopt de volledige ontwerpcyclus (oriëntatie op het probleem, verkennend onderzoek, ontwerpen, testen en evalueren). Het onderzoek heeft betrekking op schoolontwikkeling. Zo nodig worden er bij literatuur ook wetenschappelijke artikelen betrokken. De resultaten worden gedeeld met betrokkenen en het product wordt overdraagbaar gemaakt. De instituutsopleider is de procesbegeleider.

De studenten kunnen op alle niveaus vaardighedenlabs volgen op de HU over onder meer onderzoeksvragen formuleren, onderzoeksmethodes en instrumenten, data verzamelen en duiden, ontwerpeisen formuleren, evalueren en delen van resultaten. Er is ook Canvas, dat zij altijd kunnen raadplegen en die informatie en kennisclips bevat over bovenstaande onderwerpen. Op Canvas staan voorbeelden en informatie over toetsen en aan wie de studenten feedback kunnen vragen.

2.1.2 GST-UU studenten

Een eerstegraads docent die is opgeleid aan de Graduate School of Teaching (GST-UU) beschikt over de expertise om (populaire weergaven van) wetenschappelijk onderzoek kritisch te lezen, te begrijpen, en te gebruiken voor haar eigen lespraktijk; zelf onderzoek uit te voeren in haar praktijk; en onderzoek van leerlingen te begeleiden (m.n. profielwerkstukken).

Dit sluit aan bij de gedachte van 'research as stance': een kritisch-onderzoeksmatige houding waarmee docenten hun onderwijspraktijk en hun handelen niet als een gegeven beschouwen, maar steeds reflecteren en (samen met anderen) kijken hoe het anders en beter kan, gebaseerd op relevante theorie. Daarmee kunnen de onderzoeksvaardigheden (consumeren en produceren) waarmee een eerstegraads docent wordt geëquipeerd, gezien worden als professionele leerstrategie. Binnen die leerstrategie staat centraal: het op een systematische, kritische wijze je eigen onderwijspraktijk leren analyseren of evalueren en op basis daarvan verbeteringen aan kunnen brengen. Maar niet alleen de eigen lespraktijk; onderzoek kan ook dienen als basis voor samen leren in de school, voor curriculumvernieuwing binnen de sectie of voor schoolontwikkeling.

De Zichtlijn Onderzoek wordt op de volgende manier concreet in de drie leerlijnen in de opleiding (Professional in de Praktijk, Pedagogiek, Vakdidactiek):

- Onderzoek als professionele leerstrategie is een geïntegreerd onderdeel van andere inhoudelijke onderdelen in de educatieve module en de eerstegraads module;
- Voor elke leerlijn kan de Zichtlijn Onderzoek verschillende theorieën en methoden van onderzoek inhouden, elk vanuit een eigen lens/perspectief. Daarbij is het niet onze intentie om studenten een volledige onderzoeksopleiding aan te reiken. De lens/perspectief bepaalt welke onderzoeksvaardigheden onderdeel worden van het programma. Er wordt wel een toolbox ontwikkeld met informatie en voorbeelden over onderzoeksmethoden waar opleiders uit kunnen putten.
- Bij Vakdidactiek-2 (VD-2) voeren studenten een ontwerponderzoek (variant A) of een curriculumonderzoek (variant B) uit. Bij Variant A starten studenten met een context en probleemanalyse om vast te stellen voor welk leer- of onderwijsprobleem ze een ontwerp willen ontwikkelen om vervolgens dit ontwerp te onderzoeken. Het leer- of onderwijsprobleem moet relevant zijn voor de lespraktijk van de student en de student dient dit in nauwe samenwerking met vakcollega's nader te onderzoeken. Voor Variant B, het curriculumonderzoek, neemt de positie van (vak)collega's een nog grotere rol in omdat het onderzoek zich richt op inbedding van een leer- of onderwijsprobleem in een groter

geheel waar meerdere belanghebbenden bij betrokken zijn (over klassen heen, over leerjaren heen, over vakken heen, en mogelijk zelfs over scholen heen).

- Onderzoeksmatige verdieping/ profilering wordt aangeboden voor geïnteresseerde studenten in het eerstegraads deel (in de vorm van de keuzecursus Pedagogisch onderzoek (PO) of keuzecursus Data in de School (DiS)). Bij PO werken studenten binnen pedagogische dossiers aan praktijkgericht onderzoek in de school. Ook hier staat een praktijkprobleem centraal, maar dan met een pedagogisch karakter (bijv. passend onderwijs, hoogbegaafdheid, burgerschap, etc). Aan het einde van de cursus leveren studenten een praktijkpublicatie met aanbevelingen voor de school op. Bij DiS leren studenten datagestuurd te werken. Binnen een school worden doorgaans veel data verzameld over leerlingen; denk bijvoorbeeld aan toetsresultaten, leerlingvolgtoetsen, absentielijsten en huiswerkcontroles. In de praktijk worden die gegevens vaak nog niet optimaal benut om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren en/of om het onderwijs goed af te stemmen op een specifieke groep leerlingen. Studenten leren hoe ze die data kunnen analyseren om tot verbeteracties te komen. Daartoe oefenen ze een aantal basistechnieken voor data-analyse die nodig zijn voor datagestuurd werken.

2.1.3 AOS Onderwijs Talentprijs

Elk jaar kunnen de scholen één student nomineren voor de AOS Onderwijs Talentprijs. Studenten die een bijzondere prestatie hebben verricht komen hiervoor in aanmerking.

Het kan gaan om een bijzonder onderzoek of beroepsproduct. In bijlage 2 staan de criteria omschreven. Voorbeelden van genomineerde studenten vind je op de website: <https://www.aos-hum.nl/2022/03/21/genomineerden-aos-talentprijs-2022/>

2.2 Onderzoek door docenten

Elke AOS-school heeft minimaal twee docentonderzoekers (DO) en een onderzoekscoördinator (OC) aangesteld. De AOS financiert 80 uur per DO per jaar en 40 uur voor de OC.

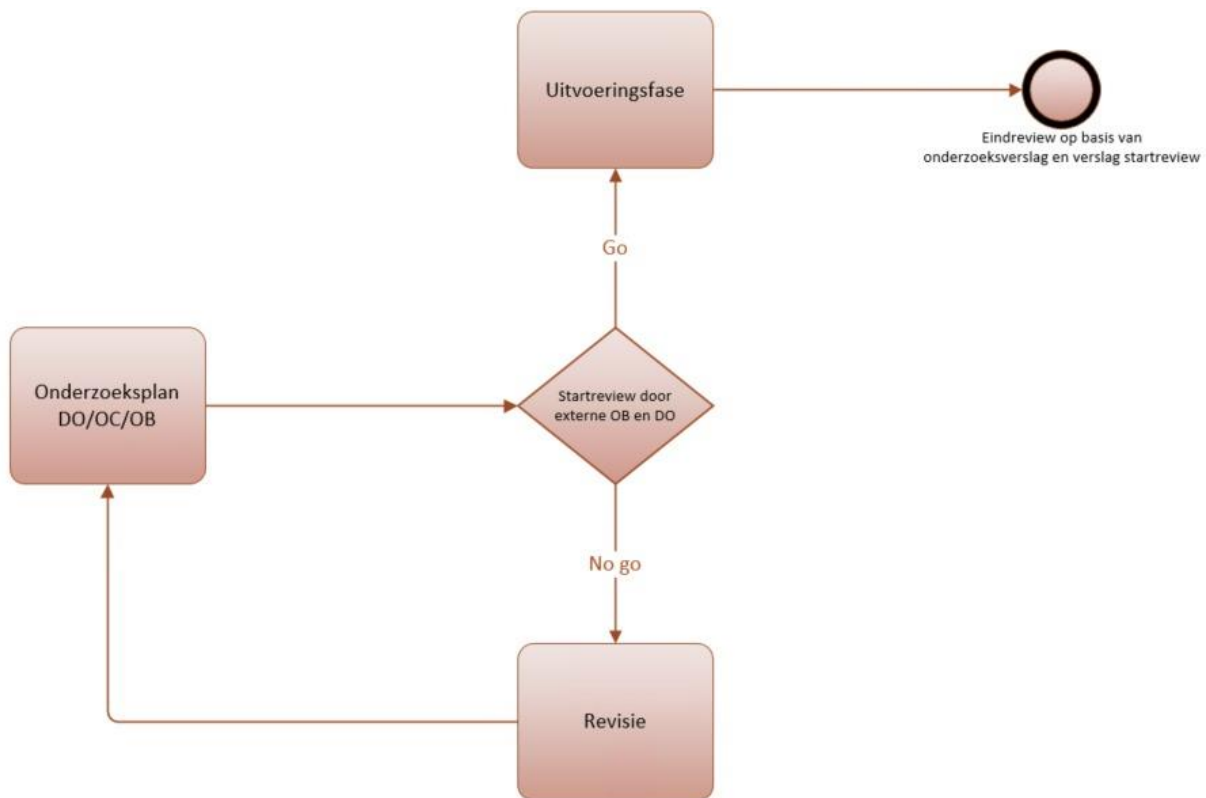
De AOS verwacht dat de scholen deze uren aanvullen vanuit professionaliseringsuren of andere taakuren.

De OC stelt in afstemming met de schoolleiding het plan “onderzoek in de school” op (zie bijlage 3). In het plan is o.a. de visie op onderzoek, de onderzoeksagenda en het overzicht van onderzoeksthema’s van alle docentonderzoekers en studenten opgenomen. De OC stimuleert de studenten om deel te nemen aan het lopende onderzoek op de school, binnen de thema’s uit de onderzoeksagenda. De taakomschrijving van de DO-OC is in bijlage 4 opgenomen.

2.2.1 Begeleidingsstructuur onderzoek

Elke AOS-school heeft de beschikking over een onderzoeksbegeleider (OB) vanuit het instituut. De OB ondersteunt het onderzoeksteam (bestaande uit docentonderzoekers, studentonderzoekers en de onderzoekscoördinator). De taakomschrijving van de OB is als bijlage 5 in deze handreiking opgenomen. De instituutsopleider (IO) die de studenten op school begeleidt tijdens de stage, begeleidt ook het praktijkgericht onderzoek.

2.2.2 Kwaliteitsborging docentonderzoek

Figuur 1: Fases in het AOS-onderzoek

Binnen de AOS-hum vinden er twee soorten onderzoek plaats: ontwerpgericht en actiegericht onderzoek. In figuur 1 zijn de verschillende fases in het AOS-onderzoek uitgewerkt. In beide soorten onderzoek stelt de docentonderzoeker in afstemming met de onderzoekscoördinator en de onderzoeksbegeleider een onderzoeksplan op. Onderzoeksbegeleiders van andere scholen reviewen het plan (startreview) volgens vastgestelde richtlijnen (zie bijlage 6). Docentonderzoekers van andere scholen die met een soortgelijk thema bezig zijn, worden uitgenodigd deel te nemen aan de review.

De reviewers geven in een verslag feedback op het onderzoeksplan. Bij een positieve review start de docentonderzoeker met de uitvoeringsfase van het onderzoek. Anders is revisie altijd mogelijk. Indien het onderzoek is afgerond stelt de docentonderzoeker een onderzoeksverslag op (zie bijlage 7). Op een soortgelijke manier als bij de startreview vindt er ook een eindreviewgesprek plaats op basis van het onderzoeksverslag en het verslag van de startreview.

Bij actiegericht onderzoek verloopt het proces grotendeels in dezelfde fases, maar bestaat de uitvoeringsfase uit meerdere cycli. In deze cycli wordt het onderzoeksplan continu bijgesteld op basis van de behaalde resultaten. De reviewprocedure is opgenomen als bijlage 8.

In opdracht van de AOS-stuurgroep stelt de werkgroep onderzoek een jaarplan op met activiteiten om de impact van onderzoek binnen de school te vergroten, de participatie van studenten in het onderzoek op de school te vergroten en om de aansluiting tussen het onderzoek op de school en de lectoraten te verbeteren. De input van de opdracht wordt uit de AOS-kringen opgehaald (zie paragraaf organogram AOS).

De onderzoeksverslagen van docentonderzoekers en de beroepsproducten van studenten worden opgenomen in de database AOS-onderzoek in de school. Lopende het schooljaar 2022-2023 wordt de database met AOS-onderzoek gepubliceerd op een beveiligde omgeving op de AOS website (aos-hum.nl).

2.2.3 Professionaliseringsaanbod

De AOS biedt de volgende professionaliseringstrajecten aan:

- leergang onderzoek in de school (voor DO en OC). Deze leergang is bedoeld voor nieuwe docentonderzoekers. Startende docentonderzoekers zonder onderzoekservaring moeten de leergang onderzoek in de school volgen.
- beter benutten van data in de school (voor DO en OC)

Voor meer informatie rondom het professionaliseringsaanbod kan contact opgenomen worden met de projectleiders.

2.2.4 Voorwaarden

Een school heeft recht op de genoemde facilitering vanuit de AOS-subsidie (uren docentonderzoekers en onderzoekscoördinator, onderzoeksbegeleiding en aanbod professionalisering) indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- per school zijn er twee docentonderzoekers aangesteld voor minimaal 80 uren per DO
- positieve beoordeling van start- en eindreview
- akkoord publicatie onderzoeksverslag binnen de AOS-scholen
- deelname aan AOS-bijeenkomsten voor DO-OC

2.2.5 AOS-bijeenkomsten onderzoek

Datum	tijd	doelgroep	activiteit
29 september 2022	15:00-17:00	OB + OC + DO	AOS-kring Onderzoek
17 november 2022	15:00-17:00	OB	OB kring
15 december 2022	15:00-17:00	DO + OC	uitwisselingsbijeenkomst DO
12 januari 2023	middag	DO + OC + OB	review onderzoeksplan
29 januari 2023	middag	DO + OC + OB	review onderzoeksplan
16 februari 2023	15:00-17:00	OB	OB kring
19 april 2023	14:00-19:00	SO + OC + IO + SL	AOS-studiemiddag
11 mei 2023	15:00-17:00	OB	OB kring
29 juni 2023	middag	DO + OC + OB	review onderzoeksverslag
6 juli 2023	middag	DO + OC + OB	review onderzoeksverslag

3 Visie op onderzoek

De AOS kenmerkt zich onder andere door de positie die onderzoek inneemt binnen de scholen van het partnerschap. Centrale vraag daarbij is hoe onderzoekend handelen vorm kan krijgen op het niveau van docenten, studenten en leerlingen. Uitgangspunt daarbij is onze visie op onderzoek.

De visie voor het AOS-onderzoek, die hier beschreven wordt, is een streven waartoe wij ons committeren. Hiernaast staat een visuele weergave van die visie. In het kort: AOS-onderzoek wordt gedragen in de school, is dienend aan de leerlingen, studenten en de docent, is evidence-informed en oplossingsgericht. Samen beschrijven deze vier onderdelen hoe het AOS-onderzoek er in de toekomst uit moet gaan zien. Hieronder worden de afzonderlijke delen van de visie kort toegelicht. In het laatste gedeelte van deze handreiking staan concrete voorbeelden van hoe scholen deze visie in de praktijk brengen.

3.1 AOS-onderzoek draagt bij aan de ontwikkeling van leerlingen, student en docent.

Voorop staat bij AOS-onderzoek dat de leerling baat heeft bij het uitgevoerde onderzoek. AOS-onderzoek draagt bij aan de verbetering van het onderwijs in de brede zin. Er wordt dus niet alleen onderzoek gedaan naar cognitieve factoren, maar ook bijvoorbeeld naar het welzijn van leerlingen (denk aan leerlingwelzijn tijdens de covidcrisis). Het uitgangspunt blijft dat er gekeken wordt hoe het onderwijs verbeterd kan worden in die specifieke context.

AOS-onderzoek wordt uitgevoerd door docenten en studenten die direct betrokken zijn bij het onderwijs binnen de school. Het zijn geen vreemden die van buitenaf de school en haar leerlingen komen bestuderen. AOS-onderzoekers kennen de school en zitten daardoor op een ideale positie om de uitkomsten van het onderzoek in de juiste context te kunnen interpreteren.

De betrokken docenten en studenten zijn vaak ook zelf persoonlijk geëngageerd bij het onderzoek. Zij hebben zelf het probleem opgemerkt en zijn gedreven om hier een oplossing voor te vinden. Zo zie je vaak bij AOS-onderzoek dat docent-onderzoekers veel invloed hebben op de keuze van het onderzoeksonderwerp. Bij het zoeken van het onderzoeksonderwerp wordt de schoolleiding betrokken zodat de kans groter wordt dat het onderzoek iets kan bijdragen aan de schoolontwikkeling.

Het streven is om de wensen van docent-onderzoeker, student-onderzoeker en school op één lijn te krijgen. Als al die inzet gekoppeld wordt, zal de leerling hier uiteindelijk het meeste profijt van hebben. Dit streven is verbonden met het volgende onderdeel van de onderzoeksvisie.

3.2 Gedragen in school

Zoals hierboven als beschreven wordt, is bij een AOS-onderzoek de schoolleiding betrokken bij het onderzoek en wordt deze regelmatig op de hoogte gehouden van de vorderingen. Dit doet de schoolleiding uit interesse; niet uit een controlerende motivatie. AOS-onderzoek sluit daarnaast aan bij de schoolvisie, waardoor uitkomsten van het onderzoek sneller opgenomen kunnen worden in de praktijk. Die disseminatie van de uitkomsten kan niet zonder het docententeam op school en die moeten ook meegenomen worden in het onderzoek. AOS-onderzoek wordt namelijk gedragen in school, dus ook door het docententeam. Dat doen AOS-onderzoekers door bijvoorbeeld informatie en vragen op te halen bij het docententeam die zij kunnen gebruiken bij het bepalen van het onderzoeksonderwerp.

Naast het bevragen van het docententeam zorgen docent-onderzoekers ervoor dat het docententeam op de hoogte gehouden wordt gehouden van ontwikkelingen in het onderzoek door middel van een nieuwsflits, posters, lunchpraatjes, intranet, studiedagen, etc. In sommige gevallen zullen docenten ingezet worden als mede-onderzoekers omdat zij bijvoorbeeld in hun klassen aan de slag zullen gaan met ontworpen lesmateriaal. Al deze bovenstaande voorbeelden dragen bij aan de verankering van het onderzoek en de disseminatie van de uitkomsten in de school.

3.3 Oplossingsgericht

Een AOS-onderzoek lost dus een probleem op dat leeft binnen de school. Dat klinkt misschien logische, maar door dit expliciet te vermelden geef je deze eigenschap prioriteit. Andersoortig onderzoek kan bijvoorbeeld ook oplossingsgericht te werk gaan, maar geven dit geen prioriteit. Dan kan het erg lang duren voordat er een daadwerkelijke oplossing is voor het probleem. Dit is het geval bij meer fundamenteel onderwijsonderzoek. Dat is ook gericht op oplossingen, maar is over het algemeen veel trager.

Bij AOS-onderzoek is dus een tijdige oplossing gewenst is die past in de huidige context. Dat tweede onderdeel – de context – is in het onderwijs belangrijk. Hier kan die context namelijk snel veranderen en problematiek kan ook komen en gaan. Het is belangrijk om hier rekening mee te houden. Zo wil je bijvoorbeeld in een onderzoek naar ondersteuning van leerlingen tijdens de covid-crisis tijdig resultaten hebben zodat je de situatie nog kunt bijsturen. Deze tijdigheid betekent niet dat we inleveren op zorgvuldigheid. Dat is terug te zien in het volgende onderdeel van de onderzoeksvisie.

3.4 Evidence-informed

AOS-onderzoek wordt uitgevoerd op een evidence-informed manier. Omdat dit een containerbegrip is, zullen we hier aangeven hoe we hier binnen de AOS invulling aan geven. AOS-onderzoekers proberen met hun onderzoek aan te sluiten bij wat er al bekend is binnen de onderwijswetenschappen en zullen hierop verder proberen te bouwen. De term evidence-informed is bij uitstek passend bij AOS-onderzoek, omdat we de kennis uit de onderwijswetenschappen gebruiken en die combineren met alles wat we weten over de context waarin we het onderzoek uitvoeren. Om ook dit op een *informed* manier te doen, zoeken we binnen die context naar de meest betrouwbare informatie om onze uitspraken op te baseren. Daarbij kunnen we gebruik maken van informatie die al voor handen is (er wordt tegenwoordig veel data verzameld op scholen) en anders zorgen we ervoor dat we de juiste informatie genereren.

Het streven is om AOS-onderzoekers nog sterker in verbinding te brengen met onderzoekers aan de hogeschool en de universiteit. Dat kan bijvoorbeeld door onderzoeksbegeleiders op zoek te laten gaan naar de juiste mensen met expertise op de hogeschool/universiteit of om regelmatig onderzoekers uit te nodigen voor lezingen. Hierdoor blijven AOS-onderzoekers gevoed door wat er onderzocht wordt op de hogeschool/universiteit en tegelijkertijd zullen onderzoekers aan de hogeschool/universiteit iets leren over de praktijk waarin hun resultaten gebruikt worden. Voor beide partijen een positieve uitkomst.

In het kort

AOS-onderzoek (1) wordt gedragen in school, (2) is dienend aan de leerling, de student én de docent, is (3) oplossingsgericht en (4) evidence-informed. Door deze vier eigenschappen expliciet te maken zorgen wij ervoor dat dit meer nadruk krijgt binnen het onderzoek en dat zo uiteindelijk de uitkomsten van het onderzoek bij gaan dragen aan beter onderwijs.

4 Onderzoekscultuur

(Praktijk)Onderzoek is één van de unique selling points van de AOS-hum. Om het onderzoek een centrale rol te geven binnen de AOS-scholen is het belangrijk om een onderzoekscultuur te laten ontstaan. Binnen deze cultuur wordt het onderzoek breder gedragen dan alleen door het onderzoeksteam van docent-onderzoeker, onderzoekskoördinator en onderzoeksbegeleider.

Het platform Samen Onderzoeken heeft een scan ontwikkeld om de onderzoekscultuur binnen de school in kaart te brengen en te verbeteren aan de hand van concrete actiepunten (zie <https://onderzoekscultuur-scholen.platformsamenunderzoeken.nl/#/> voor de scan).

De scan is gemaakt voor drie verschillende rollen: leraar, schoolleider en bestuurder. Binnen iedere rol kan de scan worden ingevuld op drie dimensies: onderzoeksmatig werken, kennisbenutting en samenwerkingscultuur versterken. Dit betekent dat er negen verschillende scans zijn.

Per dimensie zijn er enkele aspecten gekozen door het platform Samen Onderzoeken. Op deze aspecten kan een school zich inschalen als 'verkennen', 'verbreden' of 'integreren'. In de scan geeft de school per aspect aan op welk niveau zij zich bevindt en wat de ambitie is. Na het invullen van de scan, voor een specifieke dimensie vanuit een specifiek niveau, volgen enkele actiepunten. De school kiest de actiepunten die zij het meest geschikt acht voor de komende periode. Na het aanvinken van de actiepunten kan een werkplan gedownload worden dat met voorbeeldvragen richting geeft aan het verbeteren van de onderzoekscultuur binnen de school.

Het voordeel van de scan is dat er concrete actiepunten volgen die door een onderzoeksteam opgepakt kunnen worden om zo de onderzoekscultuur te versterken. De scan kan gebruikt worden om een gesprek te voeren over de onderzoekscultuur op de school en kan helpen bij het concretiseren van de onderzoeksplannen op de AOS-scholen.

In een meest ideale situatie is er op iedere AOS-school sprake van een onderzoeksleergemeenschap. In deze leergemeenschap komen studenten en docentonderzoekers samen met de onderzoekskoördinator en onderzoeksbegeleider om samen te werken. Op deze manier kunnen schoolthema's breder onderzocht worden en kunnen zowel studenten als docentonderzoekers elkaar scherp houden bij het opzetten en uitvoeren van het onderzoek.

5 Voorbeelden uit de praktijk

We zijn als AOS al goed op weg om de AOS-visie op onderzoek te verwezenlijken. Veel scholen laten reeds mooie voorbeelden zien. Om andere scholen te inspireren hebben we bij elk onderdeel van de visie concrete voorbeelden opgehaald bij de scholen zodat iedereen hier profijt van kan hebben. Aan de hand van 'parels' willen we duidelijk maken welke aspecten zorgen voor een succes van de AOS op een school. Er is een enquête uitgezet waarin AOS scholen hun school konden analyseren en tips konden geven aan andere scholen (zie bijlage 9 voor de enquête). Hieronder staan de vragen die gesteld zijn:

Er wordt per school die gereageerd heeft voorbeelden gegeven, hoe het voor elkaar is gekregen en tips voor andere scholen.

Minkema College: Martine Kamstra

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?

- Er is periodiek overleg met een schoolleider die onderzoek en opleiding in portefeuille heeft. Ook is er een presentatie van de resultaten aan schoolleiding.
- Onderwerp bepaling wordt sinds vorig jaar met schoolleiding gedaan, docententeam wordt nog niet betrokken.
- Docententeam wordt maandelijks op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en resultaten van onderzoek in de digitale nieuwsbrief en een of twee keer per jaar op studiedagen.
- Docententeam wordt enquêtes voorgelegd tijdens het onderzoek.
- Het onderzoeksteam maakt zich er sterk voor dat resultaten en aanbevelingen gebruikt worden.
- Dit jaar bv. evalueren we de onderwijsvernieuwingen van de afgelopen tijd, de uitkomsten zijn basis voor het nieuw te starten onderzoek.
- We gaan uit van actieonderzoek, dit levert snelle oplossingen die al onderzoekende uitgeprobeerd en verbeterd worden.
- Met het theoretisch kader wordt het onderzoek gevoed door bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek.
- Vorig jaar is de scan onderzoekscultuur ingevuld en besproken, dit werkte als een eye-opener en zorgde voor een basis voor gesprek.

- 'De onderzoeksgroep bestaat uit twee docentonderzoekers en een aantal ontwikkelaars (die ook uren krijgen). De ontwikkelaars denken en ontwikkelen mee onder leiding van de docentonderzoekers, daarnaast wordt onder docenten participanten gezocht die ofwel vragenlijsten invullen, interviews ondergaan of producten uitproberen.'

Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

- 'Door de scan onderzoek in te vullen met directeur onderwijs, afdelingsleider, schoolopleider, docentonderzoeker en onderzoekskoördinator is bewustzijn ontstaan over wat we al doen en wat er beter kan. Er is meer overleg gekomen tussen docentonderzoekers, onderzoekskoördinator en schoolleiding waardoor onderzoek meer ingezet wordt en beter benut kan gaan worden door de school als geheel.'
- 'Het enthousiasme voor deelname aan de onderzoeksgroep is de laatste jaren groter geworden door de zichtbaarheid(aanhoudende berichten in de nieuwsbrief en op studiedagen), door het actief werven in de personeelskamer voor uitproberen van producten die in een behoefte voorzien en daarnaast door het nu zeer relevante evaluatieonderzoek naar onderwijsvernieuwingen waaraan veel mensen willen deelnemen.'

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

'Zorg dat de onderzoeksgroep, de voortgang en bevindingen van het onderzoek zichtbaar zijn. Voer actieonderzoek uit, wat inhoudt dat er direct zaken uitgetoet worden in de klas en betrek daar docenten, leerlingen en schoolleiding bij.'

Amadeus Lyceum: Niels Frerichs

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld en hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

'Als school maken wij een onderzoeksagenda met onderwerpen die relevant zijn voor onze school. Wij zoeken actief docentonderzoekers die hiermee aan de slag willen gaan. Daarnaast richten wij tijd in tijdens intervisiebijeenkomsten met studenten om de onderwerpen toe te lichten en studenten uit te nodigen met hun eigen onderzoek hierop aan te sluiten.'

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

Creëer ruimte voor docentonderzoekers en studenten om elkaar te ontmoeten zodat zij samen aan hetzelfde onderzoek kunnen werken of elkaar kunnen versterken met de bevindingen van eigen onderzoeken.

Christelijk Lyceum Veenendaal: Marjolein Wondergem

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?

'Wij werken met een vaste docent-onderzoekers, al een aantal jaren. Op dit moment zijn er zelfs 3. Er zijn veel onderwijsontwikkelingen op het CLV, die gesteund worden door het onderzoek van de docent-onderzoekers. Wij worden ondertussen goed gevonden door schoolleiding en ingezet voor ondersteunende onderzoeken. We hebben een vast overlegmoment in het rooster en de docent-onderzoekers worden goed gefaciliteerd door school. Waar wij dan weer tegenaan lopen is de connectie met de studenten, samenvoegen van onderzoeken gebeurt vrijwel nooit. Wij moeten nu oppassen dat onderzoek niet iets van een klein groepje wordt.'

Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

'De school zelf had hier grote behoefte aan dus er was veel mogelijk.'

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

'Goede afspraken maken met schoolleiding, waarbij er ruimte gemaakt wordt in het taakbeleid en in het rooster. Dat zijn de beginnende voorwaarden voor succes.'

Werkplaats: Thimo Jansen

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?

'De school bestaat uit 7 verschillende teams. In die teams zijn allerlei ontwikkelingen gaande die ook in het management team worden besproken en vaak onderdeel van het schoolplan zijn. Soms rollen er vragen uit die ontwikkelingen of om die ontwikkelingen te kunnen starten. Veel van die vragen worden bij de docentonderzoekers (incl data onderzoeker) uitgezet. De docent onderzoekers overleggen vervolgens met de coördinator onderzoek, schoolleiding, teams om de vraagstelling scherp te krijgen en af te bakenen.'

Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

'Dit was al grotendeels de modus operandi toen ik de taak als onderzoekscoördinator op mij nam. Ik ben dat verder vorm gaan geven door de verschillende ontwikkelgroepen en schoolleiders meer aan elkaar gaan koppelen in het zichtbaar implementeren van uitkomsten van onderzoek. Het helpt dat ik zelf onderdeel van de schoolleiding ben. Er was wel weer een frisser nodig nadat door corona e.e.a. stil was komen te liggen / in een lager tempo verliep.'

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

'Zorg dat de schoolleiding open achter het onderzoeken in school staat, het onderzoek door de docent onderzoekers belangrijk maakt, hen faciliteert en de (implementatie van) de uitkomsten ook daadwerkelijk en zichtbaar gebeurt. Zorg dat de onderzoeken aansluiten bij ontwikkelingen in school / onderdelen uit het schoolplan.'

Groevenbeek: Maarten Jansen

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?

Op Groevenbeek hebben we elke woensdag overleg met studenten en docenten. Dit werkt kruisbestuiving in de hand en is bijzonder leerzaam.

Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

Op Groevenbeek heeft de AOS prioriteit dus wordt het goed gefaciliteerd.

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

De sleutel zit bij de directie. Als zij het serieus faciliteren is er veel mogelijk.

Vathorstcollege: Yvonne Vermeulen

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?

Onderwerpbepaling wordt door MT en de teams aangedragen. Dit jaar zijn de teams met de onderwerpen gekomen.

Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

Langsgaan bij de teams.

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

Gewoonweg vragen aan collega's/ secties/ teams oid.

Het Baarnsch Lyceum: Antheun Jansse

Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?

- Schoolleiding is betrokken bij Plan-Onderzoek en bij toekennen onderzoekstaak aan docenten.
- In het Weekbericht komt zowel dát onderzoek plaatsvindt als vervolgactie op onderzoek.
- Doel van de onderwerpen v.d. docentonderzoekers is implementatie in sschoolpraktijk (inherent)
- onderzoek is standaard gericht op relevante en (dus) schooleigen thema's.
- HBL-team is collegiaal en belangstellend, schoolleiding faciliteert en stimuleert.
- Bij onderzoek wordt Onderzoeksbegeleider en (mede daardoor) wetensch. literatuur betrokken. De OB is in dezen ook 'data-coach' en kan doorverwijzen (net als deelnamen aan leergang)

Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?

- Dit lijkt me laaghangend fruit in een school waarin de leiding het belang van onderzoek inziet en dus faciliteert, en collega's de ruimte krijgen om onderzoek te doen en te delen.

Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?

- AOS-commitment van de SL vragen, en Schoolbeleidsplan als uitgangspunt nemen, net als goede facilitering afspreken (bij ons nu gemiddeld 120 uur per docentonderzoeker meestal in duo)
  - Werf onder enthousiaste collega's die graag onderzoek doen c.q. iets willen opzetten in school. En maak gebruik van de bestaande schoolcultuur om resultaten te testen en te delen.
-
- Interessanter is om na te gaan hoe onderzoek zowel meer een 'team-aanpak' kan worden, en hoe relaties met onderzoekers van HU en UU vanzelfsprekender kunnen worden ingebed.

6 Partners in onderwijsonderzoek

Onderzoek naar onderwijs vindt op vele plekken plaats.

Hieronder staat een beperkt overzicht van een aantal partners dat zich bezig houdt met praktijkgericht onderzoek binnen het onderwijs.

Een van de onderzoekpartners willen we toelichten: de HU-lectoraten. Elke hogeschool heeft lectoraten die zich toeleggen op het verrichten van praktijkgericht onderzoek binnen thema's die in nauwe samenwerking met de opleidingen en de beroepspraktijk tot stand komen. Hogeschool Utrecht beschikt over een Kenniscentrum Leren en Innoveren. Lectoren, promovendi, hogeschooldocenten en docenten uit de praktijk van PO, VO en MBO werken binnen het kenniscentrum intensief samen op de volgende terreinen:

1. Beroepsonderwijs
2. Betekenisvol digitaal innoveren
3. CoDesign
4. Curriculumvraagstukken funderend onderwijs
5. Meertaligheid en Onderwijs
6. Normatieve professionalisering
7. Onderzoekend Vermogen
8. Organiseren van verandering in onderwijs
9. Werken in het Onderwijs
10. Wiskundig & analytisch vermogen van professionals

Partner in Onderwijsonderzoek	Website
HBO-kennisbank	www.hbo-kennisbank.nl/index
Hogeschool Utrecht - HU-lectoraten	www.hu.nl/onderzoek/lectoraten
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren – Beroepsonderwijs	www.hu.nl/onderzoek/beroepsonderwijs
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Betekenisvol digitaal innoveren	www.hu.nl/onderzoek/betekenisvol-digitaal-innoveren
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren – CoDesign	www.hu.nl/onderzoek/co-design#Onderzoekslijnen
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Curriculumvraagstukken funderend onderwijs	www.hu.nl/onderzoek/curriculumvraagstukken-funderend-onderwijs
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Meertaligheid en Onderwijs	www.hu.nl/onderzoek/meertaligheid-en-onderwijs

Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Normatieve professionalisering	www.hu.nl/onderzoek/normatieve-professionalisering
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Onderzoekend Vermogen	www.hu.nl/onderzoek/onderzoekend-vermogen
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Organiseren van verandering in onderwijs	www.hu.nl/onderzoek/organiseren-van-verandering-in-onderwijs
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Werken in het Onderwijs	www.hu.nl/onderzoek/werken-in-onderwijs
Hogeschool Utrecht - Kenniscentrum Leren en Innoveren - Wiskundig & analytisch vermogen van professionals	www.hu.nl/onderzoek/wiskundig-en-analytisch-vermogen-van-professionals
Nationaal Regie Orgaan Onderwijsonderzoek	www.kennisrotonde.nl/
Platform Samen Onderzoeken	www.platformsamensonderzoeken.nl/
Platform Samen Opleiden & Professionaliseren	www.platformsamenoopleiden.nl/
SLO - landelijk expertisecentrum voor het curriculum	www.slo.nl/
Universiteit Utrecht - Onderzoek – Onderwijs en Leren	www.uu.nl/onderzoek/onderwijs-en-leren
Velon	www.velon.nl
VO-raad	www.vo-raad.nl/
't LEF	
Anja Schoots: eigenaarschap	
Anje Ros: Kennisgedreven leiderschap	
Auctoraat Greijdanus	
Broedplaatsen	
Didactoraat Groningen	
Docent innovatoren – platform leraarloopbanen	

Docentontwikkelteams	
Fieldlabs	
Huisacademies	
Kennisgedreven Werken: Annemarie Neleman	
Netwerk Onderzoekscoördinatoren	
OMO Broedplaatsen	
Professionele leergemeenschappen	
SPRONG Educatief	

7 Bronnenlijst

ECBO. (2021). *De meerwaarde van Samen Opleiden & Professionaliseren*. 's-Hertogenbosch: ECBO.

Samen Opleiden & Professionaliseren. (2021). *Kwaliteitskader Samen Opleiden & Inductie*. Platform Samen Opleiden.

Toegang tot databases voor artikelen:

- Website voordeleraar.nl geeft met een account toegang tot verschillende databases waarin artikelen in onderwijsonderzoek te vinden zijn
- Open Access databases van de Koninklijke Bibliotheek
- Gebruik maken van het account van een (master-) student.

8 Bijlagen

- Bijlage 1: Profiel AOS-docent
- Bijlage 2: Criteria AOS Onderwijs Talentprijs
- Bijlage 3: Plan onderzoek 2022-2023
- Bijlage 4: Taakomschrijving docentonderzoeker en onderzoekscoördinator
- Bijlage 5: Taakomschrijving onderzoeksbegeleider
- Bijlage 6: Format review onderzoeksplan
- Bijlage 7: Format onderzoeksverslag
- Bijlage 8: Reviewprocedure onderzoek
- Bijlage 9: Enquête praktijkvoorbeelden

Bijlage 1: Profiel AOS-docent

Profiel van de AOS-docent, opgeleid binnen de AOS (versie juni 2022)

Leeswijzer: Het profiel van de AOS-docent geeft de visie van de AOS weer op het docentschap en docentontwikkeling. In dit profiel wordt in hoofdlijnen beschreven wat volgens de AOS-partners nodig is om docent te zijn binnen de diverse AOS-scholen als verdere inkleuring van en aanvulling op de [landelijke bekwaamheidseisen](#). AOS-scholen leggen binnen hun eigen onderwijsvisie eigen accenten in dit profiel. Wat dit AOS-profiel betekent voor het samen opleiden van studenten wordt beschreven in de AOS-visie op opleiden en het AOS-opleidingsplan.

Het AOS-profiel is verdeeld in focuspunten en algemene aspecten.

Focuspunten:

Samen leren binnen teams (leernetwerk)

- Werkt en ontwikkelt samen binnen teams (leren van en met elkaar) binnen de school, binnen de AOS en daarbuiten. Kan collega's enthousiasmeren en meenemen in ontwikkelingen. De docent is zich bewust van de gezamenlijke verantwoordelijkheid en toont eigenaarschap in een team (eigen verantwoordelijkheid).

Onderzoekend vermogen

- Beschikt over een onderzoekend vermogen, staat ervoor open om verschillende contexten te ervaren en kijkt achter de cijfers (o.a. legt de focus op het leerproces en niet alleen op het doel). De docent is nieuwsgierig om nieuwe dingen te leren en te ontdekken, stelt (kritische) vragen en beantwoordt deze met behulp van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens die systematisch en doelbewust zijn verzameld.

Ontwikkelingsbereidheid

- Blijft zelf voortdurend in ontwikkeling (op kleine en/of grote schaal) en heeft een breed perspectief op het docentschap en de ontwikkel- en specialisatiemogelijkheden binnen het beroep.
- Staat ervoor open om collega's en aanstaande collega's te begeleiden in hun ontwikkeling, accepteert dat iedereen zich in een andere ontwikkelingsfase bevindt en is daarin helpend naar anderen.
- Staat open voor feedback, durft open en eerlijk feedback te geven en ziet feedback als een middel om te ontwikkelen. De docent durft zelf een hulpvraag te stellen.
- Ontwikkelt zelfkennis, ontdekt welke vorm(en) van onderwijs goed bij zich passen en durft daarin over de grenzen van de eigen wereld te stappen.

Algemeen:

- Is vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch bekwaam en voldoet aan de [landelijke bekwaamheidseisen](#);
- Richt zich op de drie functies van het onderwijs: kwalificatie, socialisatie, persoonsvorming (Biesta)
- De leerling staat centraal. De docent is oprecht geïnteresseerd in de leerlingen, staat open voor verschillende culturen, meningen en waarden en kan goed inspelen op de leefwereld van de verschillende leerlingen.
- Heeft passie voor het vak van leraar en draagt dit met trots uit. Energie en uitstraling zijn hierbij belangrijk.
- Is handelingsbekwaam in het omgaan met diversiteit in de brede zin van het woord: diversiteit in leerlingenpopulatie, onderwijsconcepten en onderwijsniveaus. De docent past het handelen aan op basis van de school- en onderwijscontext en kan op een ontspannen manier omgaan met onverwachte situaties.
- Beschikt over een breed handelingsrepertoire, opgebouwd door een rijkheid aan ervaringen in verschillende contexten. De docent blijft het handelingsrepertoire doorontwikkelen gedurende de loopbaan.
- Is zich bewust van zijn of haar positie en voorbeeldfunctie als docent in de school en in de klas en laat dat ook zien.
- Is zich bewust van de (omvang van de) taken die bij het docentschap horen, ook de niet-lesgevende taken (o.a. mentoraat, oudergesprekken, decanaat).
- Communiqueert goed met ouders en derden en legt verbinding met de wereld buiten de school.

Bijlage 2: Criteria AOS Onderwijstalentprijs

AOS-Onderwijs Talentprijs 2023

De prijs voor de HU-student die voor de school een bijzonder onderzoek heeft uitgevoerd (HU-master) of beroepsproduct heeft gemaakt (HU-bachelor).

Criteria:

De prestatie die de student heeft verricht voldoet aan een of meer van de volgende criteria.

Het onderzoek / beroepsproduct:

- levert een waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van het onderwijs op de school;
- is nieuw, vernieuwend en oplossingsbiedend;
- is een bijzonder ontwerp of studieactiviteit;
- is positief beoordeeld door de doelgroep/gebruikers en heeft een eindbeoordeling gekregen van minimaal 7;
- is in het algemeen belang van het onderwijs/de opleiding van de student.

Voorwaarden

De volgende voorwaarden zijn van toepassing:

- de student heeft stage gelopen op een van de scholen binnen het AOS-partnerschap in het vorige schooljaar 21-22 of het lopende schooljaar 22-23
- de deelnemers verlenen toestemming om de inzending openbaar te maken;
- over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd.

Nominatie

De voordracht voor de AOS Onderwijs Talentprijs 2023 geschiedt door de opdrachtgever van de school (schoolopleider / onderzoekscoördinator of andere opdrachtgever) en de begeleider vanuit het instituut (instituufoopleider of onderzoeksbegeleider of begeleider beroepsproduct). Dit betekent dat zowel de opleiding als de stageschool initiatief kan nemen. Beide partijen doen gezamenlijk de voordracht door dit aanmeldingsformulier in te vullen. Als de prestatie door meerdere studenten is uitgevoerd, dan worden meerdere studenten voorgedragen. De studenten delen dan de prijs.

Een voordracht bestaat uit 3 onderdelen:

1. **aanmeldingsformulier (zie bijlage)**

2. **onderwijsproduct**

Het onderzoeksverslag of beroepsproduct (projectverslag + product) moet de jury in staat stellen zich een goed beeld te vormen van het uitgevoerde onderwijsproduct.

3. **beoordeling**

De beoordeling van het onderzoeksverslag / beroepsproduct door de opdrachtgever van de school en de begeleider vanuit het instituut.

Jury

De jury bestaat uit twee schoolopleiders, een schoolleider en een onderzoeksbegeleider.

Onderwijs Talentprijzen:

- 300 Euro voor de winnaar
- 200 Euro voor de 2^e prijs
- 100 Euro voor de 3^e prijs

Planning

Het globale tijdsplan ziet er als volgt uit (wijzigingen mogelijk):

- 26 juni 2023: sluiting aanmelding
- Sept 2023: jurering
prijsuitreiking koppelen aan een AOS-conferentie

Uiterlijk 26 juni 2023 dient de nominatie in het bezit te zijn van: Academische opleidingsschool "het Utrechts Model" t.a.v. michel.vanschaik@hu.nl.

AOS-Onderwijs Talentprijs 2023

De prijs voor de UU-student die voor de school een bijzonder onderzoek heeft uitgevoerd of educatief product heeft gemaakt (UU-master).

Criteria:

De prestatie die de student heeft verricht voldoet aan een of meer van de volgende criteria.

Het onderzoek / educatief product:

- levert een waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling van het onderwijs op de school;
- levert een waardevolle bijdrage aan lokale of nationale discussies over het vak, curriculum of onderwijs;
- is nieuw, vernieuwend en oplossingsbiedend;
- is een bijzonder ontwerp of studieactiviteit;
- is gebaseerd op recente wetenschappelijke inzichten en vormt een bijdrage aan de ontwikkeling van de professionele kennisbasis;
- is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met collega's en de omgeving van de school;
- is positief beoordeeld door de doelgroep/gebruikers en heeft een eindbeoordeling gekregen van minimaal 7;
- is in het algemeen belang van het onderwijs/de opleiding van de student.

Voorwaarden

De volgende voorwaarden zijn van toepassing:

- de student heeft stage gelopen op een van de scholen binnen het AOS-partnerschap in het vorige schooljaar 21-22 of het lopende schooljaar 22-23;
- de deelnemers verlenen toestemming om de inzending openbaar te maken;
- over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd.

Nominatie

De voordracht voor de AOS Onderwijs Talentprijs 2023 geschiedt door de opdrachtgever van de school (schoolopleider / onderzoekscoördinator of andere opdrachtgever) en de begeleider vanuit het instituut (instituuopleider of onderzoeksbegeleider of de begeleider van het educatief product). Dit betekent dat zowel de opleiding als de stageschool initiatief kan nemen. Beide partijen doen gezamenlijk de voordracht door dit aanmeldingsformulier in te vullen. Als de prestatie door meerdere studenten is uitgevoerd, dan worden meerdere studenten voorgedragen. De studenten delen dan de prijs.

Een voordracht bestaat uit 3 onderdelen:

1. **aanmeldingsformulier (zie bijlage)**
2. **onderwijsproduct**

Het onderzoeksverslag of educatief product (projectverslag + product) moet de jury in staat stellen zich een goed beeld te vormen van het uitgevoerde onderwijsproduct.

0. beoordeling

De beoordeling van het onderzoeksverslag / educatief product door de opdrachtgever van de school en de begeleider vanuit het instituut.

Jury

De jury bestaat uit twee schoolopleiders, een schoolleider en een onderzoeksbegeleider.

Onderwijs Talentprijzen:

- 300 Euro voor de winnaar
- 200 Euro voor de 2^e prijs
- 100 Euro voor de 3^e prijs

Planning

Het globale tijdsplan ziet er als volgt uit (wijzigingen mogelijk):

- 26 juni 2023: sluiting aanmelding
- Sept 2023: jurering
- prijsuitreiking tijdens de AOS-conferentie

Uiterlijk 26 juni 2023 dient de nominatie in het bezit te zijn van: Academische opleidingsschool "het Utrechts Model" t.a.v. michel.vanschaik@hu.nl.

Aanmeldingsformulier AOS Onderwijs Talentprijs 2023

1. KANDIDAAT

- Datum aanmelding : .....
- Naam student : .....
- Studentnummer / Instituut : .....
- Studietoestand : jaar ..... vak .....
- Voltijd / Deeltijd : .....
- Niveau (bachelor / master) : .....
- Stage op de volgende school : .....
- Titel onderzoek / beroepsproduct : .....

2. KORTE BESCHRIJVING VAN DE PRESTATIE

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. AAN WELKE BEOORDELINGSCRITEARIA VOLDOET DE PRESTATIE? WAT MAAKT HET ONDERZOEK / EDUCATIEF PRODUCT BIJZONDER?

.....
.....
.....
.....
.....

4. STUDENT IS AANGEMELD DOOR

- A. School** : .....
- Naam opdrachtgever : .....
- Email / telefoon : .....
- B. Instituut** : .....
- Naam begeleider : .....
- Email / telefoon : .....

MOTIVATIE VOOR DE KANDIDAATSTELLING

.....
.....
.....

Bijlage 3: Plan onderzoek in de school

Plan Onderzoek in de School

versie november 2022

School:

Schooljaar:

Versie:

Datum:

Geaccordeerd door (schoolleiding):

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Bronnen van informatie
  - Visie school op onderzoek
  - Werkwijze
  - Overzicht onderzoekers – onderzoeksthema's
  - Professionalisering
  - Doelen 2022-2023

-1- Inleiding

Het Plan Onderzoek in de school is een leidraad om het gesprek te voeren over:

- De visie van de school op (praktijk)onderzoek
- Onderzoeksthema's binnen de school
- Begeleidingsstructuur onderzoek door docenten en studenten
- Professionalisering van docentonderzoekers en onderzoekscoördinatoren
- Werkwijze van het onderzoek binnen de school
- Doelen van onderzoek in de school

-2- Bronnen van informatie

Welke bronnen heeft de school gebruikt om het plan Onderzoek in de School op te stellen?

AOS bronnen:

- Studentenoverzicht AOS
- Overzicht betrokkenen AOS
- Activiteiten- en overlegkalender AOS 2022-2023
- Plannen onderzoek in de school van andere AOS-scholen
- Plannen opleiden in de school van andere AOS-scholen
- Gids voor werkplekbegeleiders (in ontwikkeling)
- Gids voor studenten (in ontwikkeling)
- Gids voor onderzoek in de school (in ontwikkeling)

School specifiek:

- Strategisch beleidsplan school / schoolplan
- Onderzoeksagenda binnen de school
- Inspectierapporten
- Reeds opgedane ervaring met onderzoeken AOS (reviews, etc.)
- Professionaliseringsplan van de school
- Plan opleiden in de school

-3- Visie school op onderzoek

Wat is de visie van de school op het opleiden van studenten en het verrichten van praktijkgericht onderzoek door docenten en studenten? Welke doelen heeft de school hiermee voor ogen?

Wat is de rol van onderzoek in het professionaliseren van startend en zittend personeel?

Hoe wordt de kwaliteit van het onderzoek binnen de school gewaarborgd?

-4- Werkwijze

Hoe wordt op de school gewerkt aan de thema's: opleiden, onderzoek, schoolontwikkeling door docenten en studenten? Beschrijf dit aan de hand van de volgende vragen:

- Onderzoeksagenda
  - is er sprake van een onderzoeksagenda op school? Wat is de relatie met de speerpunten/ontwikkelingsagenda van de school?
  - Hoe komt een onderzoeksvraag tot stand?
  - Wie zijn hierbij betrokken?
  - Voor wie zijn de uitkomsten van het onderzoek relevant? Docent, sectie, afdeling, school? Hoe vindt de afstemming plaats tussen het onderzoeksteam en de schoolleiding?
  - Werving docent- en studentonderzoekers
    - Hoe komt de koppeling onderzoeksvraag – docent / student tot stand?

- Uitvoering
  - Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd: is er sprake van onderzoeksteams (bijvoorbeeld binnen een sectie of afdeling)? Waarom wel/niet?
  - Wie van de AOS-partners is betrokken bij het onderzoek? (lerarenopleidingen, partnerscholen, lectoraten)?
  - Welke begeleiding/expertise van buiten het partnerschap is betrokken bij het onderzoek? (kennisrotonde, etc) Wat is het beoogd effect?
  - Hoe kom je erachter welke theorie je kunt gebruiken voor je onderzoek?

- Begeleiding / overleg / professionalisering
  - Hoe is de begeleiding van de onderzoeker (student en docent) georganiseerd?
  - Is er sprake van een onderzoeksteam binnen de school? Wie zijn de teamleden?
  - Hoe ziet de overlegstructuur eruit binnen dit team? Wat zijn agendapunten?
  - Neemt de docentonderzoeker deel aan professionalisering rond het uitvoeren van onderzoek? Hoe ziet de professionalisering eruit?

- Kennisdeling
  - Hoe worden de uitkomsten van het onderzoek gedeeld met andere docenten / studenten? (presentaties binnen en buiten de school, kenniskringen, schriftelijk, etc.).
  - Hoe wordt besproken voor wie de uitkomsten relevant (kunnen) zijn?
  - Hoe wordt opvolging gegeven aan de uitkomsten (implementatie/vervolgonderzoek), wat betekent dit voor het onderwijs op school?

- Facilitering
  - Welke roosterafspraken zijn gemaakt voor samenwerking/werk aan het onderzoek?
  - Hoe worden de middelen uit het AOS-project ingezet (160 uur, 40 uur coördinatie)?
  - Welke middelen van de school worden ingezet?

- Kwaliteitsborging
  - Welke leden van het onderzoeksteam nemen deel aan de reviews van het onderzoek?
  - Op welke wijze vindt nog meer borging van de kwaliteit van het onderzoek plaats?

-5- Overzicht onderzoekers en onderzoeksthema's

Rol	naam	email	thema van onderzoek
Onderzoekscoördinator			
Stuurgroep			
Schoolopleider			
Docentonderzoekers **			
Studentonderzoekers HU (beroepsproduct 1)			
Studentonderzoekers HU (beroepsproduct 2)			
Studentonderzoekers HU (beroepsproduct 3)			
Studentonderzoekers UU			
Studentonderzoekers andere instituten			
Onderzoeksbegeleider UU / HU			
Instituutopleider UU / HU			

**

Docentonderzoeker AOS

Docenten die betrokken zijn bij werkgroepen die ten dele een onderzoek uitvoeren.

Docenten die in verband met hun eigen studie, PHD / promotieonderzoek onderzoek doen.

-6- Professionalisering

AOS-professionaliseringsaanbod 2022-2023 rondom onderzoek:

- Leergang onderzoek in de school
- Meer doen met data in de school

	Naam	Rol (OC / DO)	Traject (zie hierboven)	(beoogde) Datum certificaat
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				

-7- Doelen 2022-2033

Welke doelen heeft het onderzoeksteam geformuleerd voor 2022-2023?

o.a. naar aanleiding van:

- peer reviews met andere AOS-scholen
- Studenttevredenheidsenquête
- evaluatie van overleg binnen het onderzoeksteam m.b.t werving docentonderzoekers / begeleidingsstructuur
- terugkoppeling van studenten n.a.v. thema- en intervisiebijeenkomsten
- terugkoppeling van onderzoekscoördinator/docentonderzoeker n.a.v. trainingen

gebieden	doelen 2022-2023
Professionalisering onderzoeksteam	
Onderzoek in de school	
Vergroten van de impact van het onderzoek in de school	
Kennisdeling mbt onderzoek in de school binnen de school en AOS-breed	
Participatie in het onderzoek van studenten en docenten	
<i>Zelf aanvullen: schoolspecifieke doelen</i>	
<i>Zelf aanvullen: schoolspecifieke doelen</i>	

Bijlage 4: Taakomschrijving docentonderzoeker en onderzoekscoördinator

Betreft: taakomschrijving onderzoekscoördinator / docentonderzoeker / onderzoeksbegeleider

Versie: 2022-2023

Taakomschrijving onderzoekscoördinator van de school (OC)

1. Stelt samen met de schoolleiding en de onderzoeksbegeleider het Plan “onderzoek in de school” op (zie format).
2. Rekruteert en faciliteert de docentonderzoekers in de school en koppelt de docentonderzoekers aan een onderzoeksthema.
3. Is voorzitter van de onderzoekskring op de school. Deze kring bestaat uit: docent- en studentonderzoekers en de onderzoeksbegeleider vanuit het instituut.
4. Speelt in overleg met de schoolopleider een bemiddelende rol bij de koppeling van studenten (bachelors en masters) aan de (lopende) onderzoeken die opgenomen zijn in het Plan “onderzoek in de school”.
5. Onderhoudt alle buitenschoolse contacten m.b.t. onderzoek. O.a. met de onderzoekscoördinatoren van andere scholen en de onderzoeksbegeleider en de projectleiding.
6. Bewaakt de voortgang van de onderzoeken die binnen de school plaatsvinden en zorgt ervoor dat de voortgang en richting van de onderzoeken passen binnen het beleid van de school. Sturing vindt plaats aan de hand van onderzoeksplannen en reviews.
7. Is op de hoogte van de activiteiten binnen de school die raakvlakken hebben met het doen van onderzoek.
8. Neemt deel aan AOS-kringen en -bijeenkomsten gericht op onderzoek in de school, de jaarlijkse AOS-conferentie, studiedag.
9. Maakt gebruik van het AOS-professionaliseringsaanbod gericht op onderzoek in de school.
10. Plant de reviews (start- en eindfase) van onderzoeken binnen de eigen school (zie werkwijze reviews) en geeft deze planning door aan de projectleiding.
11. Treedt als toehoorder op bij de reviews op eigen school (zie werkwijze reviews).

Facilitering uit de AOS-gelden:

- 40 uren (verder aan te vullen door de school)
- kosten trainingen

Taakomschrijving docentonderzoeker (DO)

1. Verricht onderzoek naar een of meer thema's uit het Plan "Onderzoek in de school".
2. Participeert in de onderzoekskring op de school. Deze kring bestaat uit: docent- en studentonderzoekers, de onderzoekscoördinator en de onderzoeksbegeleider vanuit het instituut.
3. Neemt deel aan de leergang "onderzoeker in de school" (zie programma).
4. Neemt deel aan de reviews: startreview m.b.t. het onderzoeksplan, eindreview m.b.t. het onderzoeksverslag (zie werkwijze reviews).
5. Participeert als peer-reviewer in de reviews van docentonderzoekers op andere scholen (zie werkwijze reviews).
6. Optioneel: begeleidt studenten (bachelors en masters) die een onderzoek verrichten binnen een verwant thema.
7. Onderhoudt contact met de docentonderzoekers van andere scholen die een soortgelijk onderzoek uitvoeren.
8. Neemt deel aan de AOS-bijeenkomsten gericht op onderzoek in de school. (o.a. uitwisseling, overleg, conferentie, studiedag(en))
9. Maakt gebruik van het AOS-professionaliseringsaanbod gericht op onderzoek in de school.

Voorwaarden

- Onderzoeksdag: bij voorkeur donderdag
- Uren: minimaal 80 uur per docentonderzoeker per jaar (AOS-middelen)
Evt. aangevuld met taak- of professionaliseringsuren (schoolmiddelen)
- Minimale inzet per school: 2 docentonderzoekers
- Review: De docentonderzoeker neemt deel aan reviewgesprekken o.b.v. het onderzoeksplan en -verslag.

Facilitering uit de AOS-gelden:

- Kosten trainingen
- 160 uren per school

Bijlage 5: Taakomschrijving onderzoeksbegeleider

Taakomschrijving Onderzoeksbegeleider (OB)

1. Geeft feedback op het Plan “onderzoek in de school” (zie format) dat de onderzoekcoördinator samen met de schoolleiding opstelt.
2. Begeleidt de docentonderzoekers.
3. Helpt de onderzoekcoördinator om de onderzoeken uit het Plan “onderzoek in de school” te vertalen naar onderzoeksthema’s voor studenten.
4. Bewaakt de voortgang van het onderzoek i.s.m. de onderzoekcoördinator.
5. Neemt deel aan reviews van onderzoeksplannen en -verslagen. Betreft de peer-reviewers in de voorbereiding op de reviews (zie werkwijze reviews).
6. Neemt deel aan het overleg van de OB-kring op het instituut.
7. Neemt deel aan kennisdelingsactiviteiten, zoals de AOS-conferentie.

Facilitering:

Per school:

- Overleg met onderzoeksteam op de school: $4 * 3 = 12$ uren

Per student/docent

- Begeleiding per docent / studentonderzoeker: 5 uren

Algemeen:

- Overleg: OB-kring: $4*2= 8$ uren
- Conferentie/studiedag: 6 uren
- Reviews: 2 uren per review

Bijlage 6: Format review onderzoeksplan

Docentonderzoek binnen AOS : inhoudsopgave onderzoeksplan

Docentonderzoek binnen AOS kan beschrijvend praktijkonderzoek zijn of ontwerpgericht praktijkonderzoek. Hieronder vind je voor beide de inhoudsopgave van het onderzoeksverslag.

1 Beschrijvend praktijkonderzoek

Het doel van beschrijvend praktijkonderzoek is om onderbouwd een bestaande situatie te analyseren en onderbouwd aanbevelingen te doen voor verbetering. Beschrijvend praktijkonderzoek vormt vaak de basis voor ontwerpgericht praktijkonderzoek.

Inhoudsopgave onderzoeksplan

- 1 Inleiding (context, onderwerp, aanleiding, praktijkvraag)
- 2 Onderzoeksstrategie (keuze soort onderzoek, stappenplan, overzicht betrokkenen)
- 3 Literatuurverkenning (bronnen, resultaat, onderzoeksvraag (en deelvragen))
- 4 Onderzoeksopzet (beoogde aanpak, beoogde onderzoeksinstrumenten)
- 5 Tijdpad
- 6 Bronvermelding
- 7 Bijlagen

2 Ontwerpgericht praktijkonderzoek

Het doel van ontwerponderzoek is om onderbouwd een bestaande situatie te verbeteren. Een kansrijke interventie wordt ontworpen en uitgevoerd. Dit kan ook over twee jaar verspreid worden, waarbij het eerste jaar gericht is op het verkennen en maken van het interventie materiaal en het tweede jaar op het uitvoeren van een pilot, het bijstellen van het ontwerp en het uitproberen van het eindproduct. Het mechanisme onder het ontwerp wordt geëxpliciteerd. Nagegaan wordt of het ontwerp het beoogde effect heeft opgeleverd.

Inhoudsopgave onderzoeksplan

- 1 Inleiding (context, onderwerp, aanleiding, hoofdvraag)
- 2 Onderzoeksstrategie (keuze soort onderzoek, stappenplan, overzicht betrokkenen)
- 3 Praktijkverkenning (deelvragen, beoogde aanpak en onderzoeksinstrumenten)
- 4 Literatuurverkenning (bronnen, resultaat)
- 5 Beoogde interventie (beschrijving interventie, beoogde middelen, mechanisme)
- 6 Beoogde effectmeting (deelvragen, beoogde aanpak, beoogde onderzoeksinstrumenten)
- 7 Tijdpad
- 8 Bronvermelding
- 9 Bijlagen

Beoordelingscriteria plan beschrijvend praktijkonderzoek

Titel onderzoek:
 School:
 Datum review:
 Onderzoeker(s):
 Onderzoeksbegeleider:
 Onderzoekscoördinator:
 Reviewer onderzoeksbegeleider (eerste reviewer):
 Reviewer docentonderzoeker:

Inleiding (context, onderwerp, aanleiding, praktijkvraag) <i>Belang van het onderzoek is verankerd in de beschrijving van een praktijkprobleem en is tot stand gekomen in overleg met betrokkenen. De context waarbinnen het probleem zich voordoet is beschreven (type school, type leerling etc). De praktijkvraag is expliciet geformuleerd.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Onderzoeksstrategie (keuze soort onderzoek, stappenplan, overzicht betrokkenen) <i>Beargumenteert de keuze voor beschrijvend praktijkonderzoek Geeft globaal stappenplan.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Literatuurverkenning (bronnen, resultaat, onderzoeksvraag (en deelvragen)) <i>Overzicht bestaande theorieën/discussies waarin alle begrippen uit het onderzoek worden gedefinieerd. Literatuur is relevant voor het praktijkprobleem. Onderzoeksvraag volgt logisch op praktijk- en literatuurverkenning.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Onderzoeksopzet (beoogde aanpak, beoogde onderzoeksinstrumenten) <i>Onderzoeksinstrumenten leveren informatie op die relevant is voor de onderzoeksvraag. Werkwijze is navolgbaar.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Tijdpad <i>Geeft een planning (wie doet wat wanneer) van het onderzoek.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Taalgebruik <i>Het verslag is vlot geschreven in een wetenschappelijke stijl met correcte spelling, grammatica en bronvermelding. De tekst bevat een heldere structuur en is toegankelijk voor de doelgroep.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten

Beoordelingscriteria plan ontwerpgericht praktijkonderzoek

Titel onderzoek:
School:
Datum review:
Onderzoeker(s):
Onderzoeksbegeleider:
Onderzoekscoördinator:
Reviewer onderzoeksbegeleider:
Reviewer docentonderzoeker:

Inleiding (context, onderwerp, aanleiding, hoofdvraag) <i>Belang van het onderzoek is verankerd in de beschrijving van een praktijkprobleem en is tot stand gekomen in overleg met betrokkenen. De context waarbinnen het probleem zich voordoet is beschreven (type school, type leerling, etc.). De hoofdvraag is expliciet geformuleerd.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Onderzoeksstrategie (keuze soort onderzoek, stappenplan, overzicht betrokkenen) <i>Beargumenteert de keuze voor ontwerpgericht praktijkonderzoek. Geeft globaal stappenplan van het totale onderzoek.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Praktijkverkenning (deelvragen, beoogde aanpak en onderzoeksinstrumenten) <i>Het praktijkprobleem wordt vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Dit onderdeel kan ook reeds gedaan zijn in een eerder uitgevoerd beschrijvend onderzoek. In dat geval wordt hiervan een korte samenvatting gegeven.)</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Literatuurverkenning (bronnen, resultaat) <i>Overzicht bestaande theorieën/discussies waarin alle begrippen uit het onderzoek worden gedefinieerd. Literatuur is relevant voor het praktijkprobleem en biedt handvatten voor het ontwerp. (Dit onderdeel kan ook reeds gedaan zijn in een eerder uitgevoerd beschrijvend onderzoek. In dat geval wordt hiervan een korte samenvatting gegeven.)</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Beoogde interventie (beschrijving interventie, beoogde middelen, mechanisme) <i>Beschrijft welke interventie zal worden ingezet, welke middelen daarvoor nodig zijn en waarom deze interventie het verwachte effect zal hebben.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Beoogde effectmeting (deelvragen, beoogde aanpak, beoogde onderzoeksinstrumenten) <i>Overzicht van instrumenten die gebruikt zullen worden om de interventie te evalueren.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Tijdpad <i>Geeft een planning (wie doet wat wanneer) van interventie en effectmeting</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten
Taalgebruik <i>Het plan is vlot geschreven in een wetenschappelijke stijl met correcte spelling, grammatica en bronvermelding. De tekst bevat een heldere structuur en is toegankelijk voor de doelgroep.</i>	
Sterke punten	Verbeterpunten

Reviewverslag onderzoeksplan

Titel onderzoek:

School:

Datum review:

Onderzoeker(s):

Onderzoeksbegeleider:

Onderzoekscoördinator:

Reviewer onderzoeksbegeleider (eerste reviewer):

Reviewer docentonderzoeker:

Review-oordeel

Voldaan/niet voldaan met aanvulling verslag/niet voldaan met nieuwe review

Kern onderzoek (ambitie van onderzoek, onderzoeksvraag, het bijzondere aan dit onderzoek) in een alinea.

Sterke punten en verbeterpunten: zie bijlage

Besproken punten:

Afspraken n.a.v. review:

Terugblik review:

Nb. Dit verslag wordt door de eerste reviewer opgestuurd naar bovenstaande betrokkenen en Michel van Schaik als projectleider.

Bijlage 7: Format onderzoeksverslag

Docentonderzoek binnen AOS kan beschrijvend praktijkonderzoek zijn of ontwerpgericht praktijkonderzoek. Hieronder vind je voor beide de inhoudsopgave van het onderzoeksverslag.

1 Beschrijvend praktijkonderzoek

Het doel van beschrijvend praktijkonderzoek is om onderbouwd een bestaande situatie te analyseren en onderbouwd aanbevelingen te doen voor verbetering. Beschrijvend praktijkonderzoek vormt vaak de basis voor ontwerpgericht praktijkonderzoek.

Inhoudsopgave onderzoeksplan

- 1 Inleiding (context, onderwerp, aanleiding, praktijkvraag)
- 2 Onderzoeksstrategie (keuze soort onderzoek, stappenplan, overzicht betrokkenen)
- 3 Literatuurverkenning (bronnen, resultaat, onderzoeksvraag (en deelvragen))
- 4 Onderzoeksopzet (beoogde aanpak, beoogde onderzoeksinstrumenten)
- 5 Tijdpad
- 6 Bronvermelding
- 7 Bijlagen

2 Ontwerpgericht praktijkonderzoek

Het doel van ontwerponderzoek is om onderbouwd een bestaande situatie te verbeteren. Een kansrijke interventie wordt ontworpen en uitgevoerd. Dit kan ook over twee jaar verspreid worden, waarbij het eerste jaar gericht is op het verkennen en maken van het interventie materiaal en het tweede jaar op het uitvoeren van een pilot, het bijstellen van het ontwerp en het uitproberen van het eindproduct. Het mechanisme onder het ontwerp wordt geëxpliciteerd.

Nagegaan wordt of het ontwerp het beoogde effect heeft opgeleverd.

Inhoudsopgave onderzoeksplan

- 1 Inleiding (context, onderwerp, aanleiding, hoofdvraag)
- 2 Onderzoeksstrategie (keuze soort onderzoek, stappenplan, overzicht betrokkenen)
- 3 Praktijkverkenning (deelvragen, beoogde aanpak en onderzoeksinstrumenten)
- 4 Literatuurverkenning (bronnen, resultaat)
- 5 Beoogde interventie (beschrijving interventie, beoogde middelen, mechanisme)
- 6 Beoogde effectmeting (deelvragen, beoogde aanpak, beoogde onderzoeksinstrumenten)
- 7 Tijdpad
- 8 Bronvermelding
- 9 Bijlagen

Bijlage 8: Reviewprocedure AOS

Betreft: Werkwijze reviews van onderzoek in de AOS-scholen
Versie: 2022-2023

School	Instituut
Opleiden in de school	Opleiden in de school
SO - Schoolopleider WB - Werkplekbegeleider / stagebegeleider DB – Docentbegeleider / coach	IO - Instituutsopleider
Onderzoeken in de school	Onderzoeken in de school
OC - onderzoekscordinator DO - docentonderzoeker	OB - onderzoeksbegeleider STO - studentonderzoeker

Inleiding

Op alle scholen die deel uit maken van de AOS wordt onderzoek uitgevoerd door docent- en studentonderzoekers.

De volgende afspraken zijn daarvoor gemaakt:

- Elke school heeft een plan “onderzoek in de school”.
- Minimaal twee DO's per school nemen deel aan het onderzoekprogramma van de school.
- Er is een taakprofiel DO opgesteld.
- De onderzoeken worden twee keer gereviewd (onderzoeksplan, onderzoeksverslag).
- Facilitering is 80 uur per DO per school (maximaal 160 uur per school). De school vult dit eventueel aan met taak- of professionaliseringsuren uit eigen middelen.
- Onderzoek- en overlegcorridor: donderdag.
- DO kan gebruik maken van het AOS-professionaliseringsaanbod m.b.t. onderzoek in de school.
- DO en OC neemt deel aan AOS-uitwisselingsbijeenkomsten.

Werkwijze reviews

- Per school worden minimaal 2 DO's gereviewd.
- OC beslist in overleg met DO's welke onderzoeken gereviewd worden.
- OB-kring maakt o.b.v. alle plannen “onderzoek in de school” een reviewoverzicht: Daarin worden de DO aan de OB gekoppeld. Deze OB treden op als reviewer en zijn niet verbonden aan de school.
- DO worden ingezet als peer-reviewer bij het onderzoek op een andere school (bij voorkeur met onderzoek op soortgelijk thema). De peer-reviewers worden in het reviewoverzicht opgenomen.
- OC kan optreden als toehoorder bij reviews van DO's.
- OC maakt per school de planning van de reviews van alle DO's.
- OB neemt het initiatief om peer-reviewer te informeren over werkwijze review.
- OB is eindverantwoordelijk voor de review (en het verslag).
- OB stuurt het verslag naar alle betrokkenen bij de review, met cc. schoolleiding / projectleider.

Formats

- Er zijn AOS-formats ontwikkeld van onderzoeksplannen, onderzoeksverslagen en reviewverslagen.

Bijlage 9: Enquête praktijkvoorbeelden

Is dit voor het onderzoek op jullie school van toepassing?	Ja
Studentonderzoekers en docentonderzoekers onderzoeken samen de eigen praktijk	
Schoolleiding is op de hoogte van het onderzoek en wordt periodiek op de hoogte gehouden	
Onderwerpbepaling wordt samen met de schoolleiding en het docententeam gedaan	
Docententeam wordt ook op de hoogte gehouden van ontwikkelingen door middel van een nieuwsflits of iets dergelijks	
Docententeam wordt als vraagbaak gebruikt tijdens het onderzoek zodat deze ook tijdens het onderzoek betrokken is	
AOS-onderzoek besteedt aandacht aan verankering van onderzoek en implementatie van onderzoeksresultaten	
Docenten worden zoveel mogelijk betrokken bij de uitvoering van het onderzoek	
AOS-onderzoekers gaan actief op zoek naar relevante en urgente problemen/vragen/ontwikkelpunten die leven binnen de school	
AOS-onderzoekers houden rekening met het feit dat het docentschap een handelend beroep is dat om snelle oplossingen vraagt	
AOS-onderzoekers doen onderzoek in een open, veilige en lerende cultuur	
De ideeën van AOS-onderzoekers worden gevoed door de bevindingen uit wetenschappelijk onderzoek	

AOS-onderzoekers zoeken aansluiting bij lectoraten (HU) en onderzoeksafdelingen (UU) om in gesprek te kunnen gaan over hun onderzoeksonderwerp	
AOS-onderzoekers maken gebruik van alle informatie die voorhanden is om de praktijkvraag te beantwoorden (data-coaches)	
Op school wordt aandacht besteed aan de onderzoekscultuur; bijvoorbeeld door middel van de scan onderzoekscultuur	
Kun je voor een met 'ja' beantwoorde vraag toelichten met een voorbeeld?	
Hoe heb je dit voor elkaar gekregen?	
Heb je tips voor een andere school die dit ook wil gaan bereiken?	